

Разорітелєв Богдан
(м. Миколаїв)

І ЧУЖОМУ НАУЧАЙТЕСЬ, І СВОГО НЕ ЦУРАЙТЕСЬ – СПОМИНИ ПРО ВЕЛИКОГО УКРАЇНЦЯ ВОЛОДИМИРА ЛЕСЕВИЧА.

Розглядається життєдіяльність українського просвітника Володимира Лесевича.

Українці... В Україні та поза нею суцї... Скільки добра, нових відкриттів вони зробили по всьому світові, скільки роботи переробили в країнах своїх нових, скільки освоїли мільйонів гектар землі, скільки виграли боїв та воєн у своїй бойовій криці... Українці... Україна, що спливає зараз кров'ю свої легенів та красунь – захисників своїх, зойками поранених та прощальним поглядом вбитих мирних жителів українських сіл і міст, дорослих, дітей, вбитих російськими катами... Україна – Ненька, Мати моя... Завжди ти була багата своїми дітьми...

Про одного з них і піде мова в моїй статті, дослідженні, роботі.

В першій українській газеті «Хлібороб», що виходила в місті Лубні на Полтавщині в часописі 2 за 20 грудня 1905 року було опубліковано статтю Володимира Шемета «На спомін Володимира Лесевича». На мою думку її потрібно привести повністю, зберігаючи написання того часу, щоб краще розуміти та бачити правила написання, стиль автора.

«У неділю 13-го у Києві упокоївся наш земляк – лубенець, звісний філософ і письменник Володимир Лесевич.

Він упокоївся на 68 році свого життя, а на 48 своєї невпинної, лагідним світом ширости й гуманности осяєної праці громадської!

На довгий час закинутий лихом далеко від рідного краю – він про те ніколи не забував про його. І був він раз у раз живим докором усім тїм, хто голосними викуками про «космополітизм» та «шовінізм» хочуть виправдати свою зраду рідному краєві. В щасті вселюдському – він ніколи не топив щастя рідного народу!

За останні роки він не раз виступав в обороні рідного слова, рідної мови, рідного українського письменства.

Він також укупі з науковим товариством імені Шевченка у Львові видав цілий том цінного матеріалу етнографічного, що зібрав у селі Денисовці, відкіля і сам був родом.

Коли почав готуватися до виборів у Думу Державну. Лубенські українці прохали його, щоб дозволив виставити його кандидатуру на посла до Думи.

І він був би, безперечно, одним з найкращих і найгарячіших оборонців прав рідного народу свого.

Та не судилось! Він упокоївся на свитанку нового, вільного, життя зплондрованної України.

Вична, свята пам'ять великому честному борцеві» [1, с. 4].

Про прекрасне місто Лубні ми дізналися із розповідей нашого викладача історії, класного керівника моєї групи 10к, наукового керівника Коваля Геннадія Павловича та із його книги [2].

Хто такий Володимир Лесевич?

В електронній версії «Великої української енциклопедії» читаємо всього одну строчку, насичену визначеннями, за якими десятки років кропіткої праці, роботи, досліджень, роздумів, поїздок. За якими ціле життя великого вченого-українця, фактично, ровесника Великого Кобзаря Т.Г. Шевченка, його однодумця та послідовника. Людини, яка своїми науковими дослідженнями втілювала в життя думки та слова великого Тараса Григоровича Шевченка.

Лесевич, Володимир Вікторович (1838–1905), філософ, логік, літературознавець, фольклорист, дійсний член НТШ (1905), Україна [3].

Набагато щедріша фактами та подробицями наукового та особистого життя В. Лесевича всезнаюча та всеохоплююча «Вікіпедія».

Володимир Вікторович Лесевич (росийской дореформенной Лесевичъ Владимиръ Викторовичъ, *15 (27) січня 1837 р., село Денисівка, тепер Оржицького району Полтавської області, †13 (26) листопада 1905 р., м. Київ) — видатний український філософ і російський філософ, літературознавець (історик літератури), фольклорист, етнограф, педагог та громадський діяч. Дійсний член Наукового товариства імені Тараса Шевченка. У сучасників мав репутацію ерудита в соціології філософії [. Започаткував філософську систему «критичний реалізм», його публікації внесли в світову філософію це поняття. Перший й видатний представник емпіріо-критичного варіанту позитивізму. Засновник першої школи з викладанням наук українською мовою, друкував свої філософські твори з псевдонімом «Українець» (рос. Украинец). Був прихильником української незалежності [4].

Набагато ширше висвітлено діяльність великого вченого в електронному проекті «Енциклопедія Сучасної України». Чоловік Л. Лесевич. Закінчив 1-у Київську гімназію (1851), Миколаївську інженерну академію (1856) та академію Генштабу (1861) у Санкт-Петербурзі. 1856 – 1859 служив офіцером у 1-му Кавказькому саперному батальйоні, брав участь у боях із горцями, 1861 вийшов у відставку. У власному маєтку на Полтавщині 1864 заснував першу в Україні зразкову народну школу з українською мовою навчання, яку за розпорядженням властей незабаром закрили. Цей акт адміністративної сваволі набув розголосу у пресі (зокрема у журналі «Колокол» вміщено кілька статей, згодом В. Лесевич зустрічався з О. Герценим у Лондоні). Переїхав до Санкт-Петербурга, де співпрацював із журналом «Отечественныя записки», «Вѣстникъ Европы»; 1875 заснував Літературний фонд імені Т. Шевченка та Українське видавниче товариство (намір надрукувати роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного не вдався через цензуру). У 1870-х рр. – у складі сакт-петербурзьких гуртків «Товариство тверезих філософів», «Ольхинський клуб». Був прихильником позитивізму О. Конта (1860 – 70-і рр.); через позитивістські

концепції неокантіанства еволюціонував до філософії емпіріокритицизму Р. Авенаріуса (1890-і рр.), вважаючи це вершиною розвитку філософської думки. Розглядав філософію як вищий синтез наукових ідей та науково-філософський світогляд. Виступав проти «пережитків» теології і метафізики; у релігії вбачав переважно обмежуюче свободу людини духовне начало. В І. Канта цінував антиметафізичну тенденцію, обмеження знання досвідом. У своєму емпіризмі не виділяв місця апріорним елементам пізнання. З позицій емпіризму критикував умогляд філософів, зокрема В. Соловйова. Замінював містико-метафізичні властивості причинності вченням про співвідношення причини та дії. Захищав суб'єктивістський метод у соціології: привнесення оцінки у судження про дійсність можливе там, де мають на увазі не чисте знання, а знання як основу дії. Недолік позитивізму вбачав у тому, що в судженнях про людську діяльність відсутня моральна оцінка. За підозрою у зв'язках із народниками заарештований 3 квітня 1879, адміністративно висланий до Сибіру (Єнісейськ, Красноярськ), де перебував близько 3-х р.; від 1881 – під наглядом на Кавказі, від 1882 – у Полтаві, 1885–88 – у Твері. Під псевдонімом Українець опублікував статтю «Революционеры и естественный ход событий» // «Вѣстникъ народной воли», Женева, 1883, № 1. Автор низки статей про буддизм, літературно-критичних розвідок про Данте, Г.-Е. Лессінга. Повернувся у С.-Петербург, де приєднався до гуртка М. Михайловського. Співзасновник журналу «Русское богатство». Організував Товариство вивчення етнографії та історії України, планував створити благодійне Товариство для видання корисних книг українською мовою. Обстоював тезу про рівноправність національних мов, доводячи необхідність здійснення освітньої справи кожного народу рідною мовою у статті «Всемирный язык и народные языки» // «Русская мысль», 1900, № 11–12. Цікавився народною творчістю, збирав матеріали для дослідження з фольклору. У березні 1901 за підписання звернення з протестом проти побиття студентів і літераторів на Казанській площі у С.-Петербурзі заарештований і висланий до Полтави. Як активний прихильник національного самовизначення України підтримував творчі та особисті відносини з М. Драгомановим, В. Мальованим, І. Франком, М. Грушевським. 1902 – 03 перебував в Італії, Франції. Брав участь у Міжнародному соціологічному конгресі (Париж, 1903). Читав лекції у Вищій російській школі суспільних наук (С.-Петербург). Написав передмову до збірника «Оповідання» Р. Чмихала (Л., 1904). Останні роки жив у Києві [5].

В Енциклопедії історії України в шостому томі вказано, що Лесевич Володимир Вікторович рано залишився без батьків, виховувався бабусею в сім'ї родичів. Зрозуміло, що люди такого штибу, такого гатунку не могли мовчати і дивитися спокійно на несправедливість, яка коїлася в Російській імперії. В.В. Лесевич 1901 підписав листа з протестом проти вчиненої властями розправи над демонстрацією студентів на Казанській площі в С.-Петербурзі. За це був в адміністративному порядку висланий зі столиці до Полтави. Проживав у садибі свого зятя – В. Леонтовича. Став активним прихильником національного самовизначення України, підтримував зв'язки з діячами українського національного руху М. Драгомановим, В. Мальованим та ін.

Так склалося, що останні роки життя провів у Києві, де й помер. Як говорить народне прислів'я: «Де народився, там і згодився». Проте наш герой, вивчаючи все, що йому було близьке по інших землях, будучи дитиною свого часу, завжди тягнувся до рідної Неньки-України.

Посмертно, від 1915, видавалося зібрання творів В.В. Лесевича та у зв'язку з революційними подіями в Рос. імперії 1917 це видання не було завершене [6].

Виникає закономірне питання: «Де сучасна молодь може познайомитися із книгами великого українця?» Деякі книги В. Лесевича виставлено в електронній бібліотеці «Чтиво» [7]. Сім книг автора виставлено на іншому сайті [8].

В.В. Лесевич написав кілька статей з буддизму: "Буддійський моральний тип" ("Сев. Весник" 1886, 5); "Новітні рухи в буддизмі" ("Русская Мысль" 1887, 8); "Релігійна свобода за едиктамами царя Асоки Великого" ("Вопросы Философии" 1889, кн. 1). Інші його статті філософського змісту увійшли до складу книги: "Етюди і нариси" (СПб., 1886), де поміщені також статті історико-літературні. Праці В. Лесевича, що виходили окремими виданнями, викликали жваву полеміку. Особливо запеклого тону набула вона з приводу "Опыта", на який напали Е.В. де-Роберті (де-ла-Серда) і П. Ткачов (П. Нікітін). Інакше поставилися до нього К. Кавелін і А.А. Козлов. Сам В. Лесевич не залишався в боргу перед своїми супротивниками і різко, не без дотепності й легкості, нападав на ворожі напрями. Детальну бібліографію праць В. Лесевича до 1891 р. викладено у "Матеріалах для історії філософії в Росії" ("Бояр. Філософія", 1891, кн. 8) [9]. Таким чином, ми бачимо, наскільки цікавим та усестороннім був наш український вчений Володимир Володимирович Лесевич, який «І чужого науцався і свого не цурався».

Література

1. Володимир Шемет. На спомін Володимира Лесевича. Хлібороб (Лубни). Селянська часопись. 1905. Число 2. 20 грудня. С. 4.

2. Коваль Г.П. Лубни (1905 – 1914 роки): миттєвості історії / Геннадій Павлович Коваль. Миколаїв, 2020. – 350 с. Електронний код доступу: https://chtyvo.org.ua/authors/Koval_Hennadii/Lubny_19051914_roky_myttievosti_istorii/

3. Електронна версія «Великої української енциклопедії» Електронний код доступу: https://vue.gov.ua/Лесевич,_Володимир_Вікторович

4. Електронний код доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Лесевич_Володимир_Вікторович

5. Лесевич Володимир Вікторович / Т. І. Березюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-54412>

6. Електронний код доступу: Чисніков В.М. ЛЕСЕВИЧ Володимир Вікторович [Електронний ресурс] // Енциклопедія історії України: Т. 6: Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. - К.:

В-во "Наукова думка", 2009. - 790 с.: іл. URL:
http://www.history.org.ua/?termin=Lesevich_V_V

7. Електронний код доступу:

https://chtyvo.org.ua/authors/Lesevych_Volodymyr/

8. Електронний код доступу: <https://www.livelib.ru/author/381061/top-vladimir-lesevich>.

9. Я. Колубовский. Лесевич, Владимир Викторович // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. Ледье — Лопарев. Источник: т. XVIIa (1896): Ледье — Лопарев, с. 591—592 (скан); доп. т. II (1906): Кошбух — Прусик, с. 74. Електронний код доступу:
https://ru.wikisource.org/wiki/ЭСБЕ/Лесевич,_Владимир_Викторович

Сологуб Любов

(м.Миколаїв)

ДІЯЛЬНІСТЬ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ В 2022 РОЦІ

Досліджено тенденції розвитку благодійних організацій (БО) в Україні за 2022 рік. Проаналізовано поширення БО. Порівняно ставлення людей до БО та благодійності у цілому.

Історія Україна налічує багато випадків агресії та асиміляції до українців з боку різних держав. Незважаючи на утиски, економічні та соціальні проблеми, були ті, які допомагали. Це були як вітчизняні, міжнародні організації, так і звичайні люди. Зараз громадяни України знаходяться у скрутному становищі і потребують допомоги.

Початок повномасштабної російсько-української війни у 2022 р. сильно відзначився на діяльності благодійних організацій – загалом можна відзначити про стрімке підвищення їх роботи. У 2022 р. було зареєстровано 6 367 нових благодійних організацій, найбільша їх кількість з'явилась в Київській, Львівській, Харківській, Одеській і Дніпропетровській областях.

За даними 2019 р. оцінка поширеності благодійності становила 4,8%, за даними 2021 р. – 4,5%, за даними 2022 р. – 7,8%.

Порівняно зі Східним регіоном України, у Центральному і Західному регіонах благодійність є більш поширеною. Це пояснюється тим, що у першому зазначеному регіоні діяльність організацій може бути обмежена через несприятливі умови (регіон близько знаходиться до прифронтової зони).

Впродовж цього року збільшилась кількість українців, які брали участь у благодійності – кількість сягає 86%. Чоловіки почали більше займатися благодійністю. Важливо зазначити, що люди з нижчим рівнем життя більш скептично відносяться до благодійності, є випадки участі у благодійності. що